

22.05.2023

Tilbage til fremtiden

Med Lars Løkkes strategi starter Danmark fra 1990, hvor et folketingsflertal for en stund satsede helhjetet på Europa.

Skrevet af

Lykke Friis

✉ lykke@thinkeuropa.dk

Kontakt

Lykke Friis

✉ lykke@thinkeuropa.dk

166, 17 OG 12. Det er nøgletallene bag regeringens nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi, der blev lanceret onsdag. Hele 166 gange refererede strategien til EU, mens USA og NATO kun blev nævnt henholdsvis 17 og 12 gange. Nu er den slags google-generede tal naturligvis alt for forsimplede til at sammenfatte Danmarks placering i verden efter den 24. februar. Men læser man den 13 sider lange tekst, ER der faktisk hold i den hurtige tal-analyse. Ifølge strategien skal det "fremover i endnu højere grad være en dansk kerneprioritet at styrke det europæiske samarbejde bredt set, så EU kan blive ved med at være en drivkraft for fred og frihed". Samme positive toner lød i forrige uge, da statsminister Mette Frederiksen under en seance arrangeret af Tænk tanken Europa højlydt udbrød: "EU fungerer".

Vi skal faktisk helt tilbage til 1990 for at finde en lignende dansk opbakning til det europæiske samarbejde. Som svar på datidens geopolitiske jordskælv, Berlinmurens fald, blev den borgelige regering og Socialdemokratiet nemlig enige om et fælles memorandum om EF-samarbejdet. Det blev hjulpet på vej af, at Socialdemokratiet, der f.eks. i 1986 havde anbefalet et nej til den såkaldte EF-pakke, hoppede fra nej- til ja-siden. Det skyldtes i høj grad angsten for et dominerende Tyskland – eller "Tyskland, Tyskland, TyskLand", som Ritt Bjerregaard udtrykte det. Og ønsket om en mulig EF-optagelse af Sverige og Finland samt de central- og østeuropæiske lande.

Da daværende statsminister Poul Schlüter i 1990 åbnede Folketinget var det med følgende meldinger: "Verden er ikke den samme som i fjor. Europa er helt anderledes end for et år siden... og Danmark skal blande sig og gøre vor indflydelse positivt gældende. Vi mener, at der i høj grad er brug for, at også mindre lande tager et medansvar for verdensudviklingen og for Europas fremtid". I talen slog Schlüter også fast, at regeringen ville gå aktivt og offensivt ind i de kommende traktatforhandlinger.

Vi skal faktisk helt tilbage til 1990 for at finde en lignende dansk opbakning til det europæiske samarbejde.

MED DET DANSKE NEJ til Maastricht-traktaten i 1992 blev der imidlertid sat en brat stopper for denne aktive europapolitik. Vedtagelsen af de fire forbehold i Edinburgh-aftalen fra 1993 betød, at Danmark, med østudvidelsen som den store undtagelse, havde mere end travlt med at løfte forbeholdene over i de respektive nye traktater, lige fra Amsterdam- til Lissabon-traktaten. Kort sagt: dansk europapolitik blev i stort omfang en forbeholdspolitik.

Med det nye jordskælv, der blev udløst den 24. februar 2022, er tiden kommet til et nyt skifte. Eller altså: En tilbagevenden til starten af 1990. Frederiksen og Løkke lyder

i hvert fald i høj grad som Schlüter. Skiftet startede med folkeafstemningen om forsvarsforbeholdet og får nu med den nye strategi et nyt kapitel. Dette skifte lettes af, at der efter afstemningen om forsvarsforbeholdet hverken er nogen hjemme eller ude, som ønsker et opgør med de to resterende forbehold – euroen og asylsamarbejdet. Mindst lige så afgørende er den brede folkelige opbakning til Vestens støtte til Ukraine.

Spørgsmålet er naturligvis, hvor langt skiftet rækker. Her blafrer svaret stadig noget i vinden.

LIGESOM SCHLÜTER i 1990 åbner Danmark nu for optagelsen af nye lande i EU. Denne gang er det lande længere mod øst. Og modsat Schlüter skal den nuværende regering her og nu ikke nyde noget af en ny traktat. Lars Løkke Rasmussens melding om et opgør med flertalsafgørelser i Ministerrådet er lidt det samme som at være "en smule gravid". Det står nemlig ikke i selve strategien. I samme dur er Danmark, ifølge udenrigsministeren, nu observatør i den tysk-ledede gruppe, der går ind for øget brug af flertalsafgørelser, men altså ikke fuldt medlem. I strategien leder man også forgæves efter de reformer, som en stor udvidelse vil kræve for EU's øvrige institutioner, altså Kommission og Europa-Parlament, ligesom der heller ikke tages fat på afgørende politikområder som landbrugs- og regionalfondspolitikken.

Det kan hænge sammen med, at strategien med Løkkes ord ikke er et "nyhedskatalog". Konkretiseringen må derfor afhænge af forhandlingerne om en ny europapolitisk aftale, der skal være færdig inden det danske EU-formandskab i 2025. Med andre ord: Frederiksen og Løkkes europapolitiske aftale skal fra 2025 udfylde den rolle for regeringen, som memorandummet fra 1990 var tiltænkt, da det blev forfattet af Schlüter og Ellemann. Dengang var målet at gå offensivt frem og præge samarbejdet inden for bl.a miljø- og beskæftigelsesområdet.

Fra regeringen lød det i denne uge, at det er "præmaturt" for Danmark at melde sig fuldtonet ind i fremtidsdebatten om EU. Men skal Danmark for alvor få indflydelse i EU-samarbejdet kræver det imidlertid, at man, ligesom i 1990, dropper den reaktive kurs og selv kommer på banen. Lige så klart er det imidlertid, at regeringen skal have et bedre blik for, hvad danske vælgere i sidste instans kan leve med. Ellers vender regeringen ikke kun tilbage til 1990, men også til 1992. Et afgørende spørgsmål er derfor også, hvor langt støtten til Ukraine rækker, når vælgerne pludselig selv skal tage stilling til følgevirkningerne af et nyt, udvidet EU.